

СТРАТЕГІЯ ТА МЕТА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто питання стратегічного управління на підприємствах, поняття та місце фінансової стратегії в загальному управлінні, досліджено основні теорії мети фінансового менеджменту та запропоновано визначальну для перехідної економіки.

O.V. Mytsak – LCA

Strategy and purpose of financial management of the enterprise

The article research problems strategically management, importance financial strategy of common management, was considering theory purpose financial management.

Ефективне формування і використання фінансових ресурсів вітчизняних підприємств насамперед пов'язане із застосуванням нових систем і методів управління цими процесами. За останні два-три роки в національній економіці спостерігається стабілізація та ріст показників стану макро- та мікро-економіки, що зумовлює необхідність менеджерам підприємств зосереджувати свою увагу не лише на питаннях існування та виживання на ринку, але і забезпеченні їх розвитку в перспективі. На сьогодні у вітчизняній практиці особливо актуальними стають питання стратегічного розвитку підприємств, формування систем управління, що відповідають його вимогам, у тому числі і стосовно фінансового менеджменту.

Стратегічне управління в цілому – це реалізація концепції, в якій поєднується цільовий та інтегральний підходи до діяльності підприємства, яка передбачає визначення мети його розвитку, порівняння її з наявними можливостями та забезпечення досягнення за рахунок розробки та реалізації системи планів та проектів.

Стратегічне управління здійснюється в декілька етапів. Серед науковців і практиків немає єдиного підходу до визначення їх кількості та порядку реалізації (деякі розглядають їх досить детально, інші більш узагальнено), однак до загально визначених належать визначення сфери діяльності (місії), аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, формування мети та заходів її реалізації.

На практиці процес стратегічного управління не має таких конкретних, розділених між собою етапів, вони можуть виконуватись як одночасно, так і в іншій послідовності. Проте, необхідність підтримки стратегічної орієнтації підприємства робить управління процесом безперервним і динамічним, що адекватно реагує на зміну зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

Розробка та реалізація стратегії розвитку підприємства неможлива без формування фінансової стратегії.

Фінансова стратегія є економічною категорією, яка характеризує різноманітні відносини між суб'єктами ринку в фінансовій сфері. Ця категорія визначає поведінку підприємства на ринку, формування її ринкової позиції, виходячи із стану та використання наявних фінансових ресурсів.

Необхідність виділення фінансової стратегії при створенні загальної стратегії підприємства зумовлена:

- диверсифікацією діяльності великих підприємств на різних територіальних, товарних та фінансових ринках;
- необхідністю визначення джерел фінансування розвитку підприємства;
- наявністю єдиної мети при визначенні стратегічних орієнтирів.

Фінансова стратегія повинна бути адекватною загальній стратегії підприємства, її меті та завданням, які, в свою чергу, визначаються фінансовими відносинами, що існують на ринку.

Фінансова стратегія розглядається як:

- елемент загальної стратегії – як одна з функціональних стратегій, поряд із стратегією виробництва, маркетингу, трудових ресурсів тощо;
- базова стратегія – яка забезпечує, через використання фінансових інструментів, методів фінансового менеджменту, реалізацію загальної стратегії.

Фінансова стратегія є системою заходів, необхідних для досягнення загальної мети функціонування підприємства шляхом координації, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства.

Вибір методів та прийомів фінансового управління залежить, насамперед, від його мети, визначеної власниками та вищими менеджерами підприємства, що і визначає актуальність дослідження і вивчення цих аспектів управління.

Поняття мети загального і фінансового менеджменту підприємства на сьогодні, в вітчизняній науковій літературі та на практиці є питанням дискусійним. Окремі науковці та практики дотримуються різних теорій щодо її визначення і, відповідно, шляхів досягнення.

Найбільш розповсюдженою є думка, що метою фінансового менеджменту є забезпечення максимального доходу власникам, яку пов'язують з рентабельною роботою, зростанням прибутку та зменшенням витрат. Бланк І.О. визначає її як максимізацію добробуту власників в поточному та майбутніх періодах. При цьому виникає проблема невизначеності поняття "добробут" і правомірність його використання в системі економічних категорій.

У рамках традиційної неокласичної економічної моделі передбачається, що будь-яке підприємство існує, щоб максимізувати прибуток. Однак отримання прибутку не завжди забезпечує задоволення інтересів власника, оскільки в процесі його використання протягом фінансового року, може виникнути його повне споживання і відсутність коштів до розподілу.

Інші дослідники вважають, що в основі діяльності підприємства та його керівництва є прагнення збільшення обсягів виробництва та реалізації. Обґрунтовується це тим, що більшість менеджерів пов'язує своє становище (заробітна плата, соціальний статус, становище в суспільстві) з обсягами діяльності підприємства більшим чином, ніж з його прибутковістю.

З ускладненням організаційних структур та сфер діяльності майже у всіх підприємств виникає проблема поділу функції власності і функції управління та контролю, що зумовило виникнення ряду управлінських теорій.

Найбільш відома "Теорія передачі повноважень", в основі якої є протиставлення інтересів власників підприємств та їх управлінського персоналу. Певним різновидом даної теорії є "Теорія зацікавлених осіб", яка визначає метою функціонування підприємств гармонізацію конфліктуючих цілей юридичних та фізичних осіб, що мають як безпосереднє, так і опосередковане відношення до підприємства – власники, наймані працівники, контрагенти, державні органи тощо.

Найбільшого розповсюдження в країнах з розвинутою ринковою економікою отримала в останні роки "Теорія максимізації "ціни" підприємства". Її прихильники вважають, що ні прибуток, ні рентабельність, ні обсяг виробництва і реалізації не можуть виступати як критерій узагальненої оцінки ефективності діяльності підприємства, оскільки він повинен базуватися на прогнозуванні доходів власників підприємства, бути обґрунтованим, чітким та точним, бути застосованим у всіх аспектах при прийнятті управлінських рішень. Вони вважають, що цим умовам більшим чином відповідає критерій максимізації власного капіталу, тобто ринкової ціни звичайної акції підприємства. Ця теорія базується на ідеї розвитку суспільства, що використовується в більшості розвинутих країн світу – досягнення соціального та економічного розвитку через приватну власність. З позиції цієї теорії підвищення доходу власника забезпечується не стільки поточним прибутком, скільки підвищенням ринкової ціни їх власності.

Виходячи з існуючих теорій, на нашу думку, в умовах перехідної економіки найбільш прийнятною є теорія максимізації доходу власників підприємства, оскільки всі інші теорії не забезпечують повного врахування їх інтересів при визначенні мети функціонування підприємства, а відсутність розвинутого фондового ринку не дозволяє застосовувати ціну цінних паперів підприємства для оцінки ефективності його функціонування і доходу власників.

Здійснення управління діяльністю підприємства, виходячи з інтересів власників, забезпечить функціонування та їх розвиток в майбутні періоди, що знайде своє відображення і в оплаті праці найманих працівників, платежів до бюджету, спеціальних фондів, виконання соціальних програм та створюватиме умови розвитку суспільства через реалізацію парадигми посилення економічної могутності країни.

Література

1. **Бланк И.О.** Основы финансового менеджмента. – К.: Ника-Центр, 1999.
2. **Финансовый** менеджмент. Компьютерный практикум: Учебное пособие/ Под ред. Ковалева В.В. – М.: Финансы и статистика, 1998.
3. **Фінансовий** менеджмент: Навчально-методичний посібник./ За ред. проф. Поддєрьогіна А.М. – К.: КНЕУ, 2001
4. **Шершньова З.С., Оборська С.В.** Стратегічне управління: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 1999.